

Sygn. akt V ACa 497/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Mariusz Wicki
Sędziowie:	SA Teresa Karczyńska - Szumilas (spr.) SO del. Sylwia Kamińska
Protokolant:	stażysta Dorota Fiertek

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2018 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Banku Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko A. B.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 23 marca 2017 r. sygn. akt I C 787/16

I. oddala apelację,

I. nie obciąża pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego,

II. przyznaje ze Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w B. na rzecz radcy prawnego J. M. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Sylwia Kamińska SSA Mariusz Wicki SSA Teresa Karczyńska-Szumilas

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 497/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 23 marca 2017r. Sąd Okręgowy w B. zasądził od pozwanego A. B. na rzecz powoda (...) Banku S.A. w W. kwotę 76.895,71 złotych z odsetkami umownymi od kwoty 72.681,33 złotych w wysokości

czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w skali roku, nie większymi jednak niż odsetki maksymalne za opóźnienie od dnia 31 marca 2016 r. do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie umorzył postępowanie, zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 8.221 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, zasądził od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w B. na rzecz kancelarii radcy prawnego J. M. w B. kwotę 7.200 złotych powiększoną o 23% VAT z tytułu zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu oraz obciążył Skarb Państwa kosztami sądowymi, od uiszczenia których pozwany był zwolniony.

Sąd Okręgowy ustalił, że strony łączyła umowa kredytu gotówkowego, w ramach której pozwanemu został udzielony kredyt w wysokości 114.463,95 zł na okres od dnia 28 sierpnia 2012 r. do dnia 28 sierpnia 2019 r. Z uwagi na uchybienia w terminie płatności rat kredytowych, powód wezwał pozwanego w dniu 21 sierpnia 2015 r. do spłaty bieżącego zadłużenia, które na dzień wezwania wynosiło 5.937,39 zł wraz z odsetkami i innymi opłatami. Po wezwaniu pozwany dokonał jedynie częściowej spłaty zadłużenia; w dniu 31 sierpnia 2015 r. wpłacił kwotę 2.300 zł. Z uwagi na brak wpłat z tytułu rat kredytowych powód w dniu 17 września 2015 r. wypowiedział umowę; wypowiedzenie zostało skutecznie doręczone pozwanemu w dniu 24 września 2015 r. Na dzień 29 marca 2016 r. na kwotę wymaganego zadłużenia pozwanego składała się kwota 74.681, 33 zł tytułem niespłaconego kredytu, odsetki karne w kwocie 3.484, 38 zł za okres od dnia 28 marca 2013 r. do dnia 29 marca 2016 r. i opłaty w wysokości 730 zł. Z dalszych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że pozwany w dniach 3 września 2015 r. i 28 października 2015 r. zwracał się do powoda o zmianę harmonogramu spłat rat kredytu, wskazując na problemy zdrowotne oraz trudną sytuację finansową. W rozmowie telefonicznej z pracownikiem działu windykacji powodowego banku (...), pozwany deklarował spłatę zadłużenia, strony jednak nie dokonały zmian w harmonogramie płatności rat. Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny w sprawie ustalił w oparciu o załączone do akt sprawy dowody z dokumentów. Okolicznościami bezspornymi był fakt, że pozwany zawarł z powodem umowę kredytową, fakt jej skutecznego wypowiedzenia a także wysokość zadłużenia pozwanego.

Podkreślił Sąd Okręgowy, że zarówno z dokumentów przedłożonych przez pozwanego jak i zapisu jego rozmowy z pracownikiem powoda wynika, że pozwany, mimo składanych deklaracji, nie dokonał spłaty zadłużenia. Sąd Okręgowy wskazał, że pozwany, co do zasady nie kwestionował powodztwa i ostatecznie wniósł o rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty po 1.500 zł miesięcznie, przy zastosowaniu przepisu art. 320 k.p.c. Odnosząc się do tego wniosku Sąd Okręgowy stwierdził, że możliwość rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty jest fakultatywna; podstawą zastosowania art. 320 k.p.c. jest wyłącznie uznanie sądu, że zachodzą szczególnie uzasadnione wypadki. Przepis art. 320 k.p.c. upoważnia sąd orzekający do wzięcia pod rozwagę przy wydawaniu wyroku, czy jego orzeczenie będzie mogło być wykonane bez potrzeby przeprowadzania egzekucji, zwłaszcza czy pozwany będzie w stanie spełnić zasądzone świadczenie jednorazowo. Przesłanką zastosowania tego przepisu jest ustalenie, że w danej sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony; decydują o tym okoliczności konkretnej sprawy. W zasadzie chodzi o okoliczności dotyczące pozwanego dłużnika, jego sytuację osobistą, majątkową, finansową, rodzinną, które powodują, że nierealne jest spełnienie przez niego od razu i w pełnej wysokości zasądzonego świadczenia. Rozważając rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty, sąd orzekający nie może jednak nie brać pod rozwagę sytuacji wierzyciela. Również jego trudna sytuacja majątkowa może bowiem, co do zasady, przemawiać przeciwko rozłożeniu zasądzonego świadczenia na raty, ponieważ sąd nie powinien działać z pokrzywdzeniem wierzyciela (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 kwietnia 2015 roku, II CSK 409/ 14, Lex nr 1677131).

Wobec złożenia przez pozwanego wniosku o rozłożenie świadczenia na raty Sąd Okręgowy wezwał pozwanego na termin rozprawy w dniu 21 marca 2017 r., jednakże pozwany nie stawił się, co skutkowało pominięciem dowodu z jego przesłuchania przez Sąd I instancji. Biorąc pod uwagę powyższą okoliczność Sąd Okręgowy uznał, że brak jest przesłanek do rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty. Pozwany nie wykazał w żadnym stopniu, jaka jest jego sytuacja osobista, czy rodzinna; Sąd Okręgowy dysponował jedynie oświadczeniem o stanie majątkowym złożonym na potrzeby wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

Jednocześnie każdy kto zaciąga zobowiązanie, musi sobie zdawać sprawę z tego, że będzie musiał rozszkodzić swego wierzyciela uczynić zadość. Pozwany miał problemy z obsługą zadłużenia (zaciągniętego na spłatę wcześniejszych długów), wskazywał różne przyczyny braku terminowej spłaty i mimo składanych deklaracji nie wywiązał się ze spłaty zadłużenia. W takiej sytuacji rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty stanowiłoby dla niego niezaskuszoną premię,

a jednocześnie brak jest pozytywnej prognozy, co do comiesięcznego spłacania przez pozwanego nawet proponowanej przez niego kwoty 1.500 zł, zwłaszcza, że do tej pory mimo deklaracji spłaty przez okres od dnia wniesienia pozwu do dnia wydania orzeczenia pozwany dokonał wpłaty jedynie w kwocie 2.000 zł. Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy uwzględnił częściowo powództwa na podstawie art. 471 k.c. oraz art. 481 § 2 k.c.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania stwierdzając brak podstaw do skorzystania wobec pozwanego z dobrodziejstwa z art. 102 k.p.c.; analogicznie jak w przypadku braku podstaw do rozłożenia zasądzonego od pozwanego świadczenia na raty, w ocenie Sądu Okręgowego, nie występuje w sprawie szczególnie uzasadniony wypadek dający podstawę do nieobciążenia pozwanego kosztami procesu.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w B. wywiódł pozwany, zaskarżając go w zakresie uwzględniającym powództwo oraz rozstrzygającym o kosztach postępowania, zarzucając **naruszenie art. 233 § 1 i 2 k.p.c.** poprzez dowolną ocenę dowodów, wykraczającą poza ramy ich swobodnej oceny i przeprowadzenie

nieprawidłowego wnioskowania w szczególności poprzez błędną wykładnię oświadczenia pozwanego i zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, poprzez przyjęcie, że w sprawie nie zachodzą przesłanki do rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty oraz zastosowania wobec pozwanego przepisu art. 102 k.p.c.

Skarżący domagał się zmiany wyroku w zaskarżonej części (choć wskazał na wyrok w całości) i rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty oraz nieobciążania go kosztami procesy za obie instancje, ewentualnie uchylenia wyroku w zaskarżonej części (choć wskazał na wyrok w całości) i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podkreślił, że Sąd I instancji dysponował jego oświadczeniem o stanie majątkowym, rodzinnym i osobistym złożonym wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych i dokument ten był wystarczający dla oceny sytuacji materialnej pozwanego, tym bardziej że korzystał on już ze zwolnienia od kosztów sądowych.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów procesu, wskazując na niezasadność wywiedzonego środka zaskarżenia.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy ustalił prawidłowy stan faktyczny w sprawie; poczynione ustalenia Sąd Apelacyjny w pełni podziela, zatem nie jest konieczne ich ponowne przytaczanie.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wskazać należy, iż zarzut taki może zostać skutecznie przedstawiony przez wykazanie, że Sąd I instancji popełnił błędy w ocenie dowodów, naruszył zasady logicznego rozumowania czy doświadczenia życiowego; konieczne pozostaje przy tym jednocześnie wskazanie konkretnych dowodów, których zarzut taki dotyczy. Zgodnie bowiem z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania po wszechstronnym rozważeniu zebranego materiału dowodowego. Taka ocena dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego doświadczenia życiowego, a ponadto powinna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i – ważąc ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Zarówno w literaturze jak i orzecznictwie zgodnie przyjmuje się także, że powyższa ocena musi być oparta na wszechstronnym rozważeniu zgromadzonego materiału dowodowego, przez co należy rozumieć uwzględnienie wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu oraz wszystkich okoliczności towarzyszących przeprowadzeniu poszczególnych środków dowodowych, mających znaczenie dla ich mocy i wiarygodności.

Zgłoszony w apelacji zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. może zostać uwzględniony jedynie w przypadku wykazania jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając, a także w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej

albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r. II CKN 817/00, publ. LEX 56906). Natomiast nie czyni zarzutu tego skutecznym przedstawianie przez skarżącego własnej wizji stanu faktycznego w sprawie, opartej na dokonanej przez siebie odmiennej ocenie dowodów, a nawet możliwość w równym stopniu wyciągnięcia na podstawie tego samego materiału dowodowego odmiennych wniosków (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r. sygn. akt II CKN 817/00, publ. LEX nr 56906, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r. sygn. akt IV CKN 970/00, publ. LEX nr 52753).

Skarżący zarzucił naruszenie art. 233 § 1 i 2 k.p.c. poprzez dowolną ocenę dowodów, wykraczającą poza ramy ich swobodnej oceny i przeprowadzenie nieprawidłowego wnioskowania w szczególności poprzez błędną wykładnię oświadczenia pozwanego i zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, poprzez przyjęcie, że w sprawie nie zachodzą przesłanki do rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty oraz zastosowania wobec pozwanego przepisu art. 102 k.p.c. Zgodzić się jednak należy z oceną dokonaną przez Sąd I instancji, że oświadczenie o stanie majątkowym, rodzinnym i osobistym złożone przez pozwanego wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych nie zawiera informacji zezwalających na rozłożenie zasądzonego od niego świadczenia na raty, zaś pozwany nie kwestionował wskazania, że pomimo prawidłowego wezwania na rozprawę nie stawił się na niej. Przesłanki zwolnienia strony od kosztów sądowych nie pozostają tożsame z podstawami rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty; rozłożenie świadczenia służy umożliwieniu dłużnikowi jego spełnienia, zaś jedną z przesłanek takiego rozstrzygnięcia pozostawać musi pozytywna prognoza, co do tego, że dłużnik korzystając ze stworzonej mu możliwości spełni zasądzone świadczenie. Taka pozytywna prognoza w odniesieniu do pozwanego nie zachodzi, zaś wniosek ten uzasadnia nie tylko fakt, że od września 2016r., pozwany, mając już świadomość toczącego się postępowania, spłacił na rzecz powoda zaledwie 2.000 zł, ale i fakt, że osiągane przez niego zarobki, zatem jedyne, obok niewielkiego świadczenia żony źródło dochodu, które ujawnił w złożonym oświadczeniu z całą pewnością nie wystarczyłyby na spłacanie rat w kwocie po 1.500 zł, stanowiącej prawie 85 % ujawnionego wynagrodzenia pozwanego.

Utrwalone w orzecznictwie pozostaje też stanowisko, że jedynie zła sytuacja materialna strony nie może stanowić podstawy do zastosowania przewidzianego art. 102 k.p.c. nie obciążania jej kosztami postępowania poniesionymi przez przeciwnika procesowego. Wobec powyższych okoliczności apelacja pozwanego podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. Biorąc jednak pod uwagę fakt, że pozwany został już obciążony kosztami postępowania przed Sądem I instancji, w znacznej dla niego wysokości, a jednocześnie ostatecznie nie kwestionował on powództwa domagając się jedynie rozłożenia należności na raty, tego też w istocie jedynie dotyczył wywiedziony przez niego środek zaskarżenia, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że istnieją podstawy do nie obciążania go kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez powoda przeciwnika procesowego w postępowaniu apelacyjnym na mocy art. 102 k.p.c. O kosztach pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie § 8 ust. 6 w zw. z § 16 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z

dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (DZ. U. poz. 1715).